١١ ربيع الاول ١٣٢٧ جمعه ٢٠ مارت ١٩٠٩

اقتصاد

بهاسى :
١ يلغه ايكى صوم، يارتى يلغه بر صوم
نسخه‌سى يكرمى‌تين. خارجگه ايكى‌ألوش.
اعلان سطرى يكرمى بش تين.

نومر ٧

Redaction IKTICAD SAMARA (RUSSIE)

Самара, Казанская ул. д. №77 :آدرس
Контора редакціи «ИКТИСАДЪ»

تجارت، زراعت و صناعت‌دن هم قريه حاجتلرندن بحث ايدر آيلق مجله‌در.

دلنچيلك و اسلام

(باشى ٦ نچى نومرده.)

اسلامنك دلنچيلككنى و احتياجنى اصلندن كسمك توغروسنده اولغان قاعده‌لرينك ايكنچيسى كسبدن عاجزلرنك نفقه‌لرينى يقين قرداشلرينه الزام ايتمكدر.

بو طوغروده اوشبو طريقه نظام قويلمشدر:
ا) خاتونلر وصبيلر كسبدن معفولردر. بونلرنك نفقه‌لرى ايرلرينك هم آتالرينك اوستلرنده‌در. بو ايرلر هم آتالر بونلرنك نفقه‌لرينى وقتنده ويرمكدن تارتونسه‌لر حبس ايدلمكلرى لازمدر. آنلرنك يارليلقلرى عذر حساب ايدلمز. ايشنه بزم بو زمانمزده بو قاعده‌گه كوب اعتبار ايدلميدر. كوب آتالر خصوصا شهرلرده بالالرينى دلنچيلككه بورته‌لر. اوزلرى شونلرنك تابقانلرى ايله طويبنوب ياتالر هم كوب ايرلر خاتونلرينى نفقه‌سز قالدروب چيت برلرگه كيتوب بيك اوزاق وقت طورالار. بر نچه ياش بالالا ايله ياردمچيسز قالغان بو خاتونلر كوبسى وقت محتاجلقده عمر كيچوره‌لر.

بويله آتالرنى، بويله ايرلرنى تأديب ايتمك مطلقا لازمدر. فقه حنفى بونلرنى بر قدر مدتكه حبس ايله حكم ايده‌در. بونى اجرا ايدرلك درجه‌ده قانونى قوة حاصل ايتمك دوخاونى اوپراولينيه‌لرنه لازمدر. دوخاونى صابرانيه قانونلرى

اصلاح ایدلگانده بو ماده‌نی اونوتماسقه تیوشدر . بویله کشیلرنی نفقه حنفی مقتضی‌سنچه بر هفته یاکه ایکی هفته قدر حبس ایتدررگه دوخاونی صابرانیه حق قازانوق لازمدر .

ب) آتا آنا کسبدن عاجز اولغان صورتده آنلرنڭ نفقه‌لری بالالرینڭ اوستلرینه لازمدر . مگر بالالرینڭ حقلی بارلیقلری عذر حساب ایدیلور . بزده سکسان یاشلك آتالرینی آچ و یالانغاچ قالدروب راحت یورگان ایسرکارده یوق دگلدر .

ج) اصل و فرعلردن مربیلری اولماغان عاجزلرنڭ نفقه‌لری ذی رحم محرملردن تربیه ایدرلك کشیلرگه میراث حصه‌لری مقدارنچه تعیین ایدیلور . بونی تعیین ایتمك قاضی وظیفه‌سیدر .

بزم روسیه‌ده بو وظیفه‌نی اجرا ایتمك ینه دوخاونی اوپراولینیه‌لرغه لازمدر . بزم دوخاونی صوبرانیه بونی امامل‌ری آرقلی یخشی اجرا ایده آلاچقدر . لکن بزده بویله تعیین بو کونگه قدر اولغان اش دگلدر . سعادتمزنی تأمین توغروسنده اولان باش قاعده‌لرنی رعایه ایتمدك ایسه خلقمزنی بتونلای قابلامقده اولغان فقر و احتیاج دن زارلانورغه آرتوق حقمزده قالمامش کبیدر .

اسلامنڭ دلنچیلکنی و احتیاجنی اصلندن کسمك طوغروسنده اولغان قاعده لرینڭ اوچونچیسی قان قرنداشلرندن تربیه چیسی اولماغان محتاجلرنڭ تربیه ونفقه‌لرینی عامهٔ مسلمین‌گه فرض ایتمکیدر . بوده عامهٔ مسلمین‌نڭ بر بر ینه قرداشلقلرینه مبنیدر .

لکن بر محله‌ده یاکه بر قریه‌ده یشامقده اولان مسلمانلر آراسنده دینی قرداشلقکه بشقه دخی اسلامچه بیك معتبر اولغان کورشیلك قرابتی واردر . شونڭ ایچون هر محله وهر قریه اوزینڭ ایچندن اولغان عاجز و محتاجلرنی تربیه ایله مکلفلردر . شونڭ ایچونده عصر سعادتده مدینهٔ منوره‌ده مسجد نبوی ایله توطاش «صفه» بنا ایدیلوب مهاجرلرنڭ فقراسینه اورن ویرلمش ایدی . آنلرنڭ معاشلرینی عموما اصحاب کرامنڭ بایلری اداره ایدرلر ایدی . مونی میدانغه چغاروچی‌ده افندیمز علیه السلامدر .

ایشته بر قریه‌نڭ و بر شهرنڭ عاجزلری و فقیرلری نچوك و نه طریقه تربیه ایدیلورگه تیوش اولدقینی افندیمز علیه السلام بزگه فعلا کوسترمشدر . بناءً علیه بر محله خلقی یاکه بر قریه خلقی اوزینڭ محله‌سندن و قریه‌سندن حساب ایدلگان کشیلرنی صوڭ درجه‌ده محتاج

قالدروب چیت گه دلنچی ایدوب تلانورگه چقارمق اصلا جائزدگلدر. محله اولمق قریه اولمق مصلحتی‌ده عمومی مصلحتلرنی بر-گه قایغورتمق ایچوندر. آرالرندن بری آچلقدن ششنگان یا که اولگان تقدیرده آنک حالینی بلگان وطنداشلری بارچه‌سی عندالله مسئول اولورلر. اوزلری طویغاندان آرتقان رزقنی آنلرغه ویرمدکلری ایچون بارچه‌سی ظالم حساب ایدیلورلر. ایشته بونی ملاحظه ایدوب هر قریه‌ده یتیم‌لر و مسکینلر ایچون مخصوص یورط بناء ایدوب آنده اولغان عاجزلرنک حاللرنی بلوشوب طورمق هر بر قریه خلقینه لازمدر. بونی اسلام یرنک بیکار غایه ایده‌لر. آنک قریه‌ده یالغز بر اویده دگل بلکه هر اوینک بر طرفنده مسکینلرگه اورن ویریله‌در. بو اش مسکینلرنک حاللرینی کوب یکلایته‌در. بزگه‌ده بوکا عادتلنمک تیوشدر.

صوگره مخصوص بر محله‌گه و قریه‌گه نسبتی اولمغان عاجزلرنی تربیه ایچون عموما مسلمانلرنک مخصوص جمعیت خیریه‌لری و بیت المااللری اولمق و آنلرنک نفقه‌لری شوندن ویرلمک تیوشدر. بر وقت خلیفه حضرت عمر الفاروق ایشکدن ایشوککه دلنچیلک ایدوب یورگان قارت بر ذمیگه اوچراغان. احوالینی صوراشوب آنک ذمی اولدیقی معلوم اولدقده دیمش: « بز سکا انصاف ایتمدک. سن یاش ایکان وقتک بز سندن جزیه آلدق صوکره سنی بو کون ضایع قلدق عفو بیورک » دیدکدن صوک مذکور قارتنک نفقه‌سنی مسلمانلرنک بیت المااللرندن اجرا ایدرگه امر ایتمشدر. بو قارت ذمی‌ده اسلام بیت المالندن « پینسیه » آشاب یاتمش. ایشته اسلام شفقتی بویله‌در.

بو کون انگلیزلر قارتلرینه پنسیه ویرمک ایچون قانون چقاردی ایسه بونک توب اساسینی بوندن ۱۳۲۷ سنه مقدم مسلمانلر بنا ایته‌شلردر.

(آخری وار .)

روسیه ده اسلام بایلقی

روسیه مسلمانلرینک کوبراک بایلقلری یر ایلیدر. لکن بو بایلق زور دگلدر بیک محدوددر. معلومدرکه، یرنک ایر-کنلکی ایله مشهور گوبرنالردن بری سمارا گوبرناسیدر. سمارا گوبرناسنک بر لرینک ایرکنلکی ایله شهرت تابغان باشقرد قردشلرمزده یشامقده‌لردر. شونک ایچون اوفادن قالا سمارا گوبرنا

سینڭ مسلمانلری یرگه ایگ بای، مسلما نلر دیمك ممکندر. شوڭا کوره بونلرنڭ بایلق درجه‌لری بر قدر تعیین ایدلسه آڭا قیاس ایله بشقه‌لرنڭ بایاقلرینی بلمك ده ممکن اوله چقدر.

۱۸۹۷ نچی یلده اولغان تحریر نفو سدن معلوم اولدقینه کوره بتون سمارا گوبرنامنده ایکی یوزدن زیاده مسلمان قریه‌لرینڭ یرلری مجموعسی یدی یوز ایکی مڭ ده اوطز سکز قازوننی دیسا تینه‌در. قازوننی دیساتینه دیب بویی آلطمش، اینی قرق سازین اولغان یرگه ایتورلر. بو یرلرنڭ بعضسی خصوصی ملك و بعضسی نادیلدر.

صمارا گوبرنامینڭ مسلمان قریه لرنده عمر ایدوچی مسلمانلر بو کون اوچ ملیوندن آرتوق حساب ایدیله در.

بونلردن یوز ایللی مڭ نفوسنی ایرجان حساب ایدوب مذکور یرلرنی آنلرغه تیگز تقسیم ایدلسه هر ایرجان باشینه قازوننی دیساتینه ایله دورت یارم، یوزلی دیساتینه حسابی ایله ایکی یارم دیساتینه دن آزغنه آرتوق بر تیه در. بونی اوچ قرغه تقسیم ایتکاچ یوق حکمنده آز قالادر. ایشته یرگه ایگ بای یرده اولغان حالمز بودر. بو قدر یرنڭ اوچدن بری هر یل پارغه قالوب ساچلمای یاتادر. بنه اوچ دن بر قدرسی اجنبیلر قولینه اجاره گه ویرلمشدر. بوندن مسلمان قولی آستنده نه قدر ایگون صاچلغانلقی ده معلوم اولسه کرك. بونلر بارچه سی بو کونگی حالمزدر. ایللی - آلتمش یلدن صوڭ بو حساب بنه اوچ قات کچرایه چکدر. زیره آلتمش یل ایچنده یخشی اورچیگان خلقلر اوزی قدر اوچ الوش اولوب اورچیدر. اگر بزگه‌ده شویله اورچیمك میسر اولسه اول وقت مذکور یرلر کشی باشینه یوزلی دیساتینه ایله بر دیساتینه‌ده تیما یه‌چکدر. آنی اوچ قرغه تقسیم ایدلسه نه اولور؟ شونڭ ایچون بر مسئله سینه بو کوندن دقت ایدیلورگه تیوش. اول قرینه توطاش صاتولغان یرلرنی نه حق ایله اولسه‌ده آلوب آول قرالرینی کیگا یتوب قالورغه تیوشدر. ایللی - آلطمش یل اوزاق وقت دگل، تیز کیله‌چکدر. هر کله‌چك یقیندر.

صوڭره بزم بو کورساتدکمز یری ایرکون اولغان ایگون تجارتی ایله شهرت تابغان گوبرناده اولغان احوالدر. بشقه گوبرنالرده اولغان حاللرمزنی ملاحظه ایتساك و آنلر طوغروسنده اولغان استاتستیقه‌لرنی کوزدن کچورر ایسه‌ك حالمز بتونلای قورقنچدر.

اسلام بایلقی ایچون طالاشالر.

صربیه ده هم بوسنه و هرسك ده برلر عموما مسلمان دورانلر قولنده در. ترکیه حکومتی اقتدارلی وقتلرنده فتح ایتکان برلرینی عسکرلرینه تقسیم ایدوب ویرمکنی عادت ایتمش ایدی. ایشته شول عسکرلردن بر نوع دورانلر تشکیل ایدلمشدر. بو کون بش یوز سنه‌دن آرتوقدر بوسنه و هرسك دورانلری بو برلرنی بیلیلر. بونلر یرلرینی اوزلری طوغریدان طوغری صاچمایچه آنلرنی آول خلقینه مزارعة طریقیله ویرولر ایدی. بزمچه ایتکانده اورتاقدن صاچدررلر ایدی. لکن آنلرده ایگوننك هالکز اوچدن بری بر خواجه‌سینه ویریلوب قالغان ایکی الوشی ساچکان کشی گه اولادر.

صربیه حکومتی ترکیه قولندن ۱۸۷۶ نچی یلده مساوات وشفقت نامینه مسلمانلرنك برلرینی آلوب آول خلقینه تقسیم ایدوب ویرمشلر ایدی. شول کوندن باشلاب بوسنه و هرسکده دخی مسلمان یرلرینی آلوب آول خلقینه تقسیم ایدوب ویررگه تلاگوچیلر کورینه باشلادی. لکن اول وقت بوسنه وهرسك وقتلیقده آفستریا قول آستینه طاپشرلغان اولغانلقدن آفستریا بوکا یاطرلق اینه آلمادی. بوسنه‌ده مسلمانلرنك حقوقلرینه تیوب اسلام عالمینی اضطرابغه کتوررگه تلامادی هم اول وقتلرده آفستریا حکومتی اوزینك بعض بر سیاسی مقصدلرینه مسلمانلرنی خدمت ایتدرمك مجبوریتنده اولغانلقدن آنلرغه یخشی معامله ایدرگه آنلرنك کوکللرینی اوزینه جلب ایدرگه مجبور ایدی.

اوتکان سنه بوسنه وهرسك نی اوزینه الحاق ایتدیکینی آفستریا اعلان ایتکاچ الوغ حکومتلر طرفندن آفستریاغه پروتستلر کلدی. آفستریا ایسه آنلرغه جوابنده: «بنم بوسنه و هرسکنی تماميله الحاقدن مقصدم آنلرنی آبامقدر. آنلرنك حاللرینی اصلاح ایدوب آنلرنك سعادتلرینه سبب اولمقدر. تمام الحاق ایدر ایسه‌م بوکا حق قزانورم. شاید سزده بوکا مخالفت ایتمزسز» دیه شاعرانه جواب بیردی.

دیمك آفستریا بوسنه و هرسکنی الحاق ایتمش ایسه مدنیت وشفقت نامینه الحاق ایتمش. بناءً علیه آفستریا بوسنه وهرسکده بر اصلاح اولمق اوزره آنداغی مسلمانلرنك برلرینی آلوب آول خلقینه

ویررگه قرار ویردی. لکن آفستریا ۋینگریه‌ده اولغان مجارلر (باشقردلر) تجربه‌لی و آکلی خلق اولدقلری ایچون کوردیلرکه بویله اصلاحدن بخشی فائده قزانوق ممکندر. تیز آرا جیولشدیلر. اصلاح اشینی اوز قوللرینه آلوب مجار ماللری ایله ملی بانقه‌لر تأسیس ایتدیلر. بو بانقه‌لر تورلیچه فائضلر آلوب آول خلقینه بر آلورغه آقچه ویره چکدر. مگر مدت ایچنده تیوشلی آقچه سینی تولاب بتوره آلماسه‌لر یرلری بانقه‌غه مال اولوب قالاچقدر. دیمك مجارلر آول خلقلرینی مسلمان دورانلر قولندن قوتقارمق حیله‌سیله آنلرنی مجارلر توزاغینه توزاقلیلر. یعنی اوتدن چغاروب یالقونغه کرته‌لر:

طبیعی آفستریاده اولغان نمسه‌لر مجارلرنك بو اشلرینه شاهد اولوب تورا آلمادیلر. مایلی کیسا کنك مجارلر قولینه کتمکینه راضی اولمادیلر. آنلر ۱۰ نچی مارتده آچولغان پارلامنتلرینه بو سنه‌ده ۋینگرلرنك حرکتی طوغروسنده زاپروس کرتدیلر. بوسنه و هرسك آفستریاقانی ایله آفستریا ایمپیراطوری اسمینه آلنمش ایسه آندن اقتصادی فائده‌لنمك آفستریه نمسه‌لرینه خاص اولمق لازم ایدی، دیلر. مسکین بوسنه‌لولر ملکایلری ملکلرندن آیریله چقلردر. ملکسزلری ملك آلام حوالیاسی ایله مجار و نمسه کشیلرینه عمرلك اسیر اوله چقلردر. بونلر بارچه‌سی مدنیت و شفقت نامینه اوله چقدر.

خدمتده حریت (*

قللق هم کریپستنی لق غه بشقه دخی خدمت ده حریت گه مانع اوله‌چق تورلی «مناپولیه» لر تورلی «پریویللیغیه» لر واردر.

مناپولیه دیب اشلردن اولغان بر اش ایله اشتغال ایدرگه مستثنی اوله‌رق حق قازانمق غه دیورلر. بو صورتده بشقه‌لرغه اول اش ایله شغللنمك ممنوع اوله‌در. عادتده حکومت بویله حقلرنی اوزینه تخصیص ایده‌در، یا که مخصوص کشیلرگه وشرکتلرگه تعیین ایته‌در.

پریویللیغیه حکومت طرفندن مخصوص بر طائفه‌گه، یا که مخصوص بر طرفلرغه ویرلمش امتیازلرغه ایتوله‌در. مثلا تولاولردن معفو اولمق یا که آنلرغه آقچه ایله یاردم ویرلمك کبی.

کشف واختراع برابرینه ویرلمش

*) باشی ۶ نچی نومرده.

پربوبللیغبه‌لرغه بشقه هر تورلی مناپو لیه‌لر و هر تورلی پربوبللیغبه‌لر اشنڭ ترقیسی ایچون فائده‌لی دگلدر، بلکه ضررلیدر. زیره آز بر کشیلرنڭ فائده لرینی کوزاتوب بشقه کوب کشیلرنی اول اش ایله شغللنودن محروم ایتمك لازم کله‌چکدر.

مناپولچیلر بشقه‌لرنڭ رقابتلرندن قورقمدقلری ایچونماللرینه اوزلری تلاگانچه پك یوقاری بهالر تعیین ایته‌لر. بونڭ ایله برابر اول اشنی ترقی ایتدررگه و ماللرینی یخشیلاندررغه مجبور اولمیلر. شونڭ ایچون ماناپولیه نرسه‌لرنڭ قیمتلانمکینه و صناعتنڭ دوشکونلکینه سبب اولادر.

رقابتنڭ اشنی اورچه‌لی ایتمك هم آرزانایتمق طوغروسنده الوغ تأثیری اولدیقی اوتکانده بیان ایدلمش ایدی. لکن «هر نرسه‌نڭ فائده‌سی ایله ضرری بناشه‌در» قاعده‌سینه مبنی رقابتنڭ بعض بر ضررلریده واردر. رقابتچیلر نرسه لرینی آرزانلاندروب کونداشلرنی یکمك مقصدیله خدمتکارلرینه خدمت حقینی کیموته‌لر. بعض وقت صناعتخانه‌لرینه وفابریقه‌لرینه آرزانلق ایچون بالالر قبول ایدوب بالالردن اشلاته‌لر. بونڭ ایله آنلرنڭ یاشدن ضعیفلانمکینه سبب اولالر. صوڭره رقابتچیلر نرسه‌لرینی آرزان توشرمك ایچون بر یولی کوبراك اشلارگه اجتهاد ایده‌لر. بعض وقت حاجتندن آرتوق مقدارده اشلاب یبره‌لر. بناء علیه بازارلر آرتوق مال ایله طولوب تجارتکه کساد «کریزیس» کتوره‌در. شول وقت نرسه‌لرنی اشلامك طوقطالوب بوزاب و مڭلب اشچیلر اشسز وایکمکسز قالالر.

بعض وقتلرده رقابتچیلر آرزانلق ایچون کوب طوغرولرده خیانت ایدرگه وآلدارغه مجبور اولالر. حقیقی نرسه‌لر اورنسینه جعلی لرنی بیره باشلیلر. ایشته بونلر بارچه‌سی ضررلی اشلاردرکه، بونلرغه حکومت قاطناشوب آنلرنی منع ایتمك لازم کله‌در.

بوندن آڭلاشلدقینه کوره خدمت ده حریتده آنی سؤ استعمال ایته‌گان کشیلر ایچونگنه مناسبدر. شولای اولسه ده اش که حریتگه مانع اولان تورلی تدبیرلر الغا قیلنغان — یتورلگان طرفلرده خلق بیك تیز ترقی ایتمشدر.

تجارت

جنوبی منجوریه‌ده روس مانوفاقتوراسینگ تارالمقی

قطایسکی - ڨاصتوچنی تیمر یولی بنا ایدلگان وقتدن بیرلو روسیه ایله جنوبی منجوریا آراسنده تجارتنگ قوتلانمکی امید ایدلمکده ایدی. بو کون شونگا موفق اولندی.

اشنی «ویکولی ماروزف» شرکتی باشلادی. بو شرکتنگ اشی روس و یاپون محاربه‌سینه قدر باشلانوب ماروزف اسمی منجوریه‌ده بر آز معلوم اولمش ایدی ایسه‌ده محاربه وقتنده مناسبتلر تمام کیسلوب شرکتنگ بتون پلانلری بوزلمش ایدی.

اونکان یاز بو شرکت اویلاغان اشینه یاکادن باشلادی. نیوجیوآن شهرنده مال قویوب یاکادن تجارت ایدرگه قرار ویردی. ۱۹۰۸ نجی یل ایچنده شرکتنگ تجارتی آرتوق زور اولمادی ایسه ده لکن فائده‌سزده اولمادی. قطایلر شرکتنگ ماللری ایله طانشدیلر وآنی یاراتدیلر.

صوکره جنوبی منجوریاده بوکبی ماللر ایله صاتو ایتمک ممکن هم فائده‌لی اولدیغنی ملاحظه ایدوب قطایلر اوزلری اوتنوب شرکت طرفندن جنوبی منجوریاغه آغینتلر کوندرتدیلر. شول آغینتلردن بری اوتکان اوکتابر چملاسنده قطای فیرمه‌لرندن «سی - ای - شون» فیرماسی ایله عقد یاصادی. بو فیرما مذکور «ڨیکولی ماروزف» شرکتینگ ماللرندن هر یل یوز مگ روبللک مال صاتارغه اوستینه آلمش ایدی. بو کون ایسه مذکور فیرما یل ایچنده بش یوز مگ روبللک مال صاتیلاچقنی شرکتکه خبر ویره‌در.

قطایلر روس مالینی منجوریه‌ده تارالتورغه اجتهاد ایده‌لر. شونگ ایچون مذکور شرکتدن دخی «چیفو» و «تانزین» شهرلرنده آغینتلر قویمقنی اوتنه‌لر! اگر اول شهرلرده ده شوبله موفیقتلر کورلسه تیز وقت ڨیکولی ماروزف شرکتی منجوریاده هم قطایده زور اشلر کوره‌چکدر.

ایشته وطنداشلرمزنڭ اجتهادلری بویله‌در . بزده بویله اجتهاد یوقدر . بش اون سنه ایچنده نه قدر فابریقانتلرمز یوقغه چقدیلر . بونلردن هیچ بری ارزلرینڭ ماللرینه چیتده اورن ازله‌دیلر . حتی ماللرینی صاتمق ایچون مخصوص بر یرده دائمی کیبتلر بیله آچمادیلر .

آلغانلر فابریقدن صورانوب آلسه‌لر آلدیلر . یوقسه بالکز عسکرگه قامیسیه قویمق ایله اکتفا ایدلدی . روس فیرمالری واجنبی فیرمالری اویله دگلدر . آنلر هر یرده مگازینلر آچالار . بخشی تجارت ایتمسه‌لرده فیرمانڭ شهرتینی تاراتالار وخلقنڭ احتیاجینه دوشنه‌لر وشوڭا موافق فابریقلرنده مال حاضرلیلر .

صوڭره کوب یرلرگه آغینتلر کوندروب ماللرینی چیتده تاراتورغه اجتهاد ایده‌لر . بخارا ، افغان ، قطای و مانجوریه‌ده شول بزم فابریقلر ایسله بناشه اولغان فابریقالرنڭ ماللرینی تابمق ممکندر . بونلر بارچه‌سی اجتهاد ثمره‌سیدر . انشاءالله تیز وقت کلور بز مسلمانلرده شویله اجتهادلر ایدرمز .

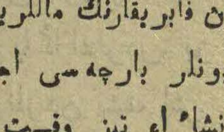

گارانتیراوات ایدلمش آقسیه و آبلیغاتسیه هم دیویدنیت قوپون وتالون

آقسیه‌لرنڭ اوزینه بر تورلی نوعلری واردرکه آنلر اشدن فائده کلسه وکلماسه ده آبلیغاتسیه‌لر کبی خواجه‌لرینه معین بر مقدارده دائمی فائده کتوروب توره‌لار . بویله آقسیه‌لرنی «گرانتیراونی آقسیه» دیلر .

بعض بر اشلر مثلا تیمر یوللر تجارت اولدقی ایله برابر مملکت و وطن فائده‌سینه ده خدمت ایته‌لر . اوزلری ایسه باشده اشلانوب بتوی ایله فائده کتوره آلمیلر . بویله یوللرنی صالورغه بایلرنی قزندرمق ایچون بعض وقت حکومت آقسیانیرلرنی مخصوص مقدارده فائده ایله تأمین ایته‌در . یعنی تیمر یول فائده ویرمگان مدتده مذکور مقدارده فائضنی همیشه آقسیانیرلرغه تولاب طوررغه حکومت اوز اوستینه آلادر . شونی گرانتیرادر نیه دیلر . بزچه تأمین دیمکدر . عادتده حکومت شرکتلرگه گارانتیه ویرگانده شرکت نچانده اولسه فائده کورسه شول وقت گرانتیه بوینچه

تولاگان آقچه‌لرینی حکومتکه کیری قایتارمق شرطی ایله ویره‌در.

بعض وقت حکومت تیمر یول شرکتلرینڭ قرض‌لری ایچون پراسینت تولامکنی اوستینه آلادر. بو تقدیرده بو قرض‌لرنڭ آبلیغاتسیه‌لری دخی «گرانتیراواننی آبلیغاتسیه» لر دیب آتالادر.

آقسیانیرنی قامپانیالرغه بشقه دخی شهر اداره‌لری و حکومت طرفندن قرضلر آلنمق ممکندر. بونلرده قرضلری ایچون نورلی نورلی اسمده آبلیغاتسیه‌لر چغاره‌لر. بویله چغارلمش کاغدلرنڭ بارچه‌سینه بردن پراسنتنی کاغدلر یاکه «فوند» دیب اسم ویریله‌در.

آقسیانیرنی قامپانیالرده اش‌دن کوریلگان خالص فائده‌نی آندن رئیس مالغه قرشیلورغه تیوش قدرینی هم آقسیه‌لرنی سوندرورگه لازم قدرینی استثنا قلنغاننڭ صوڭنده آقسیانیرلر آراسنده تقسیم ایدیله‌در. هم آنی لاطینچه‌دن کوچروب «دیویدینت» دیه تسمیه ایدیله‌در. عادتده دیویدینت‌لر آقسیانیرلرگه یلده بر کره ویریله‌لر هم حسابلر تمام یاصالوب پراولینیه‌نڭ آنچوتی آقسیانیرلر جمعیتی طرفندن تصدیق ایدلگاننڭ صوڭنده ویریله‌لر.

آبلیغاتسیه‌لرنڭ پراسنتلری ایسه غالبا یارتی یلده بر کره تولانه‌در. اوچ آیده بر تولانگانی ده وار. لکن یل ده بر کره تولانگانی بیك سیراکدر.

آقسیه‌لرنڭ دیویدینتلری کبی آبلیغاتسیه‌لرنڭ فائض‌لریده قیمتلی کاغدلردن کیسوب آلنغان مخصوص دورت چیتلی اوزونچه کاغدنی عرض ایتکاننڭ صوڭنده تولانادر. بو اوزونچه کاغدنی قوپون دیب تسمیه ایده‌لر. قوپونلرده کاغدنڭ اسمی نومری وعرض ایدیله‌چك وقتی (آبلیغاتسیه‌لرده اولسه) فائض‌نڭ مقداری یازیله‌در.

قوپونلر تعیین ایدلمش وقتلرنده تولانوب بتکاچ قالغان کاغدنی تالون دیب تسمیه ایدیله‌در. قوپونلری بتکاچ کاغد خواجه‌لری قوللرنده قالغان تالونلرنی آنی چغارغان مؤسسه‌لرگه قایتاروب آنی یاڭا قوپونلی کاغدلر ایله آلشدرمق تیوشلی اوله‌در. ایشته بو اشلر بارچه‌سی یاڭا اشلردر. بو کون تجارت عالمی بونلردن بشقه اش قیلا آلمایه‌چقدر. شونڭ ایچون اوشبو قدرنی بیان ایتمکنی لازم کوردك.

بانقه مسئله‌سی (*

الک زمانلرده صرافلر رهن آلوب بورچغه آقچه ویرمك ایله‌ده شغلله‌لر ایدی. بو اصولنك مقبول اولمقی آیة مداینة ایله ثابتدر (سورة بقره ۲۸۱ — ۲۸۲ آیت) ایسکی صرافلرنك معامله‌لری اوشبو ش تورلی اشدن آرتوق دگل ایدی. آنلرده آقچه آلشدرمق، قیمتلی جوهرلر ومعدنلر صاتمق، امانت صاقلامق، حواله قبول ایتمك هم رهن برابرینه بورچ ویرمکدر.

آوروپاده برنچی بانقه ۱۲ نچی عصر میلادینك نصف آخیرنده وینه‌سیه‌ده ظهور ایتدی. برنچه بایلر طرفندن تأسیس ایدلمش بو بانقه ۱۱۷۱ نچی یلده حکومتکه قرض ویردی. بونك برابرینه حکومتدن تورلی پریویلیغیه‌لر آلدی. صوڭره ۱۳۰۹ نچی یلده بارسیلونده ۱۶۳۵ نچی یلده دوتبردامده بانقه‌لر تأسیس ایدلدی. بو بانقه‌لرنك معامله‌لریده ایسکی صرافلرنك معامله‌لرندن کوب آرتوق دگل ایدی. فقط بونلر آقچه صالوچیلردن وکیل اولوب آنلر حسابینه ایکنچی شهرلرده آقچه قبول ایتمك وآقچه تولامك یعنی «پرواود» ایتمك اصولینی میدانغه چقاردیلر. بو بانقه‌لرنك هیچ بری امانت آقچه‌لرنی اوز معامله‌لرینه استعمال ایتمزلر ایدی. فقط آنلرنی کیراك وقتنده خواجه‌لرینه قایتاروب ویرمك ایچون اوزلرینك قاصه‌لرنده و قلاداوایلرنده صاقلارلر ایدی. بو بانقه‌لرنك اوزلرینه مخصوص آقچه‌لری اولوب بشقه هر تورلی آقچه‌لرنك حسابینی شونك ایله تعیین ایده‌لر ایدی. شونك ایچون بو بانقه‌لر «دژیرو — بانقه» یعنی حساب بانقه‌لری دیه آتالمشلردر.

صوڭره خلق آراسنده بانقه‌لر شهرت تابوب قرض واستقراض اصولی قوت آلغاچ بورچ آلوچیلرنك حاجتلرینی دائمی اوتاب طوررغه بانقه‌لرنك اوز آقچه‌لری یتمی باشلادی، شول وقت بانقه‌چیلر بانقه‌لرنده امانت طریقیله صاقلانوب تیك یاتماقده اولغان آقچه‌لرنی اشکه کرتوب آندن بخشی فائده ایتمك ممکن اولدقینی فکرلی باشلادیلر. لکن امانتکه تعدی ایتمك هیچ نه طریقه ممکن دگل ایدی.

بناءً علیه بانقه‌لر آقچه صالوچیلردن آقچه‌لرینی آلغان وقتلرنده اول آقچه‌لرنی قرضغه ویروب والوب آنلرده تصرف ایدرگه بانقه‌غه اختیار ویرمکنی

*) باشی آلتنچی نومرده.

شرط ایته باشلادیلر. بوڭا راضی اولغانلرغه حق تصرف، دیه بر قدر حق تعیین ایتدیلر. بوحق جزء شایع ایله مثلا یوزدن دورت، یوزدن بش دیمك ایله تعیین ایدیلوب پراسینت یعنی فائض، دیه آتالادر.

شول وقتلردن بیرلی بانقه غه صالونغان آقچه‌لر ایکی گه تقسیم ایدیله در. بر قسمی امانت طریقی اوزرینه صاقلار ایچون صالونغان آقچه‌لردر، ایکنچی قسمی فائض آرتدرر ایچون صالونغان آقچه لردر. صالغان کشیلر صالغان وقتلرنده قایسی ایچون صالدقلرینی یازوب بانقه غه معلوم ایته‌لر.

بانقه‌لر برنچی قسمنی اشلکه کرتوب فائده لنه آلمیلر. شونڭ ایچون آنلرغه فائض ده تولامیلر بلکه آنلرنی صاقلامق طوغروسنده مسئولیتنی اوستلرینه آلدقلری ایچون وخوفسز اورنلرغه صالوب صاقلاغانلقلری ایچون بر حق آلالر. بو حقنی صاقلانغان مالنڭ قیمتینه، مقداریته هم نرسه سینه قاراب بانقه اوزی تعیین ایده‌در.

ایکنچی قسم ایله بانقه‌چیلر اوزلری تلاگانچه فائده‌لنه آلالر. اقتصاد علماسندن بعضیلرینڭ دیدکارینه کوره: بو آقچه‌لر آنلر قولنده آلنمش آقچه‌لر حکمنده‌در. تلاگانچه اشلکه کرتوب فائده‌لنورگه حقلری واردر. شونڭ ایچون آنلرغه فائض تولیلر. فائض نڭ مقداری بانقه طرفندن تعیین ایدیلور. فائض تعیینی ایچون صالونغان آقچه‌لرنی اوچ نوعگه تقسیم ایده‌لر. برنچی نوع عمرلك که صالونغان آقچه لر. ایکنچی نوع معلوم مدتکه صالونغان آقچه‌لر. اوچونچی نوع مدت تعیین ایدلماینچه صالونغان آقچه‌لر. برنچی نوعسی بانقه نڭ اوز مالی کبی اولادر. شونڭ ایچون آڭا فائضنی هر قایوسندن آرتوق تعیین ایدیله در. مدتسز صالونغان آقچه لر بو کون صالنوب ایرته گه آلنمق احتمالی اولغانغه کوره بانقه لر ایچون آرتوق فائده لی دگلدر. شونڭ ایچون آڭا فائضنی هر قایوسندن آز تعیین ایدیله در. بر هر تقدیر آنلرنی فائضسز قالدرمایدر.

ایشته مسلمانلرنڭ قورقدقلری اوشبو بانقه دن آلنغان فائض طوغروسنده‌در. بو فائضلر هیچ عوضسز آلنغان مال اولوب نص ایله حرام ایدلمش ربافه کره می؟ یاکه یوقمی؟ بونی تفتیش ایدوب اوزوکلی بر جواب ویرمك مقدمه دیدکمزچه دینی مجله‌لرمزنڭ وظیفه‌سیدر. فقط بو جوابده بانقه نڭ ماهیتینه تمام دوشنگاننڭ سوزنی ویرلمك لازمدر.

آوروپا عالملری بو فائضلرنی حق تصرف گه قارشو ویرلگان بر عرض دیلر. آنلر ذاتی دیدکار نچه آنچه‌لر آرتوق ایچون خلق قلنمشدر هم آرتادر. بر صوم آنچه بر یل اشده بورسه ایکی عادی اشده بیل یلغه اون تین فائده کتورمکی غالبدر. بو فائده آقچه نك نماسی حساب ایدیله‌در.

بو نما آقچه ایل عملنك ایکیسندن حاصل اولادر. بناء علیه مذکور نمانك بر پارطسینه عمل ایدوچی مستحق اولسه ایکنچی پارطسینه آقچه خواجه‌سی مستحق اوله‌در. بو تقدیرده آقچه خواجه‌سی اوزینه اولاچق حصه‌نی یعنی نمانی اسقاط ایتمك ایچون بر قدر اجره آلورغه حقلیدر، دیلر.

بویله اولمغان تقدیرده بر صوم قرض غه آلوب بر یلدن صوك آنی بر صوم قایتارغان کشی بر صوم بش تین آلوب بر صوم قایتارغان یعنی برده غوضسز بش تین آلوب قالغان حکمنده اولادر، دیلر. بونلر بارچه‌سی محاکمه ایدلمك لازمدر.

(آخری وار.)

تورلی طاوارلر

ایگون — روسیه ایچنده آرش بهالری قیمتلنمك طرفنده در. غیرمانیه‌ده ایگون بهالری توشادر. بازارلر تعینلا توب بنکانی یوق.

مای اورلوقلری — جینن اورلوقی لیباواده — ۱۵۲ تین، آدیسده ۱۷۲ تین. آیداغار سبرده ۱۱۰ تین.

حیوانات آزوقلری — ژلادیقافقازده پچان الاوی ۵-۶ صوم، پودی ۵۲-۳۰ تین، صالام ۱۵۰ تین.

شکر — قزانده رافیناده ۵۸۰ تین. پیصوك ۴۹۰ تین. استانبولغه ۹۸۰، ۲ قاپچق روس شکری چغارلغان.

برانگی — برانگی ایله هم قراخمال ایـله ژبتیبسکی ده یخشی تجارت ایدلمکده در.

ایت — تومن ده موگزلی حیوان آز کیله‌در. صارق ایتی ۲۲۰ تین صغر ۲۴۰ تین.

تیری — روس روزه‌سی اولوق مناسبتیله هر یرده حیوانلر آز صویلادر: بازارلرغه تیری آز کیله‌در. ایربت بارمونکاسی مقدمده تیری ایله زور سودا اینمکده ایدی. بو یللرده بو بارمونکانك تیری سوداسی کوب کیمودی.

سببی ده کرك کشی بارمونکانی کوتوب طورماینچه طوغریدن طوغری تیربنی آلوب تیمر یول ایله کرك یرینه اوزاتوب طورالار . بویل سبربادن تیری آز چقه‌چقدر .

•• سوت‌نزسه‌لری - بوبل‌سبر یادن‌ربغا، ژینداو، پتربوروغ ، یاڭا پورط و غیر طرفلرغه مجموعسی اوچ ملیون مکـز یوز پوط مای کبنه چکدر . بونلرغـه ۱،۴۴۰ عدد ژاگون یعنی صالقون ژاگونلر تعیین ایدیل چکدر . اومسکی بیرژاسی بو طوغریده ۱۵ نچی فورالده بـو مشورت یاصاغان .

جنلك ــ آمریقا فیرمالری روسیه تولکسینی کیرا کسنه لر . اورنبورغ وبیسك صورکالرینی کوب صوریلر . بو نرسه لر ایـله لیپسغده بخشی صـودا اینوله در .

آنگلیچانلر ماچی هم ماروق کیرا کسنه‌لر جنلك بازارلری لیپسغده تازا طورادر .

یموروقه ــ هر یرده اوبزدن یمورقه کره باشلای . بازارده بهالرقیمت طورادر . اصپروص آز چینکه کوب کیتمیدر .

قولماق ــ قولماق بازاری اورنی ایله کوتاریله‌در .

یون ــ اومسکی ده یون اشلاوچی صناعتخانه‌لر یونسز قالغانلر . اول طرفلرده چوما اولغانلقدن حیواناتنی هم یـونلرینی یـورتمـك ایـچـون صیحة نظارتندن شهادتنامه اولمقنی شرط ایته‌لر . جاباغا پودی دورت صوم ایلی تین . صناعتخانه لر طـوقتالوب الکی جیغان یونلرینی ده صاتالار .

مامق ــ نیویورقده مامق بازاری تازا طورادر .

ایربوانده مامق پودی بـرنچی صورت ۱۱ صوم .

یفك - مسکوده یفك بازاری یوهاری ، مکر ایتالیا یفکی آرزانراق . صاتو آلو آز ، صناعتخانه‌لر یفکنی کوب آلمیلر .

اداره : - بز بو خبرلرنی مثال ایچون یازدق . تجارتی قوتلی اولغان طرفلرده غزته لر هر کون اوشبو طریقه بازار حاللرندن خبر ویروب طورالار . انشا اه تیز وقت کلور بزده عموما بازار حاللرندن خبردار اولوب آگا کوره اش قلورمز .

اوقو یازونڭ صناعتکه تاءثیری

کوندن کون صناعت قوراللری هم اشلمك طریقلری کشف واختراع ایدیلوب تورادر. بر یاڭا قورال چقمق ایله آنی صناعت اهلینڭ بارچه‌سینه ایلتوب کورساتو اولمیدر. اوشانداق صناعتنی یکلاینمك طوغروسنده اولغان کیڭاشلرنی هر کمنڭ اوینه واروب کوروب سویلاب اولمیدر.

شونڭ ایچون بوندی قوراللرنی و بوندی کیڭاشلرنی غزته‌لرغه ومجله‌لرگه یازوب چغارالار. اوقی بلگان کشیلر بونلردن کوروب اوقوب آنی اشلرینه تطبیق ایته‌لر. اوشبو طریقه بر کشینڭ کورساتکان کیڭاشی بتون دنیاغه تارالادر. بر کشینڭ کشف واختراعندن بیك کوب کشیلر فائده ایته‌در. بونلر سایه‌سنده صناعت اشی یکلایوب ترقی ایته‌در.

غزته‌لر و مجله‌لر هر کمنڭ اوینه کروب اوستالینه منوب آڭا دنیاده نه وار نه یوقنی بر درجه سویلاب توشندره‌در. فقط اوینی اوقی بلوچی اولمق لازمدر. یازو تانوغان خلقغه یازو ایله کرك وقتده هر نرسه‌نی آڭلاتمق ممکن اولادر. بو ایسه هر اشنڭ ترقینڭ برنچی خادمیدر. زمانمزده هر بر حکومتنڭ ابتدائی اوقو یازونی تعمیم ایدرگه کوب آقچه‌لر توگوب اجتهاد ایتمکلری بونڭ ایچوندر. همه‌دن الك اوقو یازو اهمیتنه مسلمانلر باشلادیلر. شونڭ ایچون مسلمانلر بر وقت بتون دنیانی توتدیلر. صناعت وتجارت توغروسنده آوروپاغه استاذلق ایتدیلر. مسلمانلر آراسنده بو کونده ده اوقو یازو اشلری ترقی ایته باشلادی. بیك آز وقت ایچنده یازو تانومق اصوللری شایع اولدی. بونڭ سایه‌سنده یازو تانوغانلرنڭ صانلری بیك تیز کوتاریلچکدر. بونڭ اوستینه دخی هر یرده الوغلرغه آقشام درسلری آچوب اوقو یازو اوگرتمك اشی شایع اولوب وارادر. بونکده کوب فائده‌سی اولاچقدر.

بو کون بر اش قالدی ایسه

فقط هر تورلی صناعت طوغروسنده یازلغان رساله‌لرنی اوز لسانمزغه ترجمه ایتمك اشی قالدی. صناعتکه تعلقلی هر تورلی یکلچه رساله‌لر تیز وقتده وجودکه چقسه‌لر مسلمانلر آراسنده صناعت اشینك تیزلکده ترقی ایتمکی امیدلیدر. اونکان یللرده یوسف افندی کازاکوف طرفندن بعض رساله‌لر میدانغه قویلمش ایدی. شونلرنکده کوب فائده‌سی اولدی. لکن بوبله رساله‌لرنك بهاسی آرزان اولمق شرطدر.

ملتنك بعق ترقیسینی امید ایتکان قرداشلرمز همه‌دن الك بوبله معیشت اشلرمزده فائده‌سی اوله‌چق رساله‌لرنی میدانغه قویمق ایله شغللنورلر، دیه امیدایته‌مز. بزنك هر تورلی ترقیمز صناعت اشنده ترقیمزگه باغلودر. بزنك یشاماقمز اقتصادی جهتلرمزنك توزالمکینه باغلودر. بناء علیه همه‌دن آرتوق اجتهاد ایدیله چك جهتمز بو جهتدر. بونده کمچیلك ایتمك اصلا جائز دگلدر.

استرلی طاماقده مطبعه

اداره‌مزگه یازدقلرینه کوره استرلی طماق شهرنده مسلمان بایلری اتفاق ایدوب روسچه ومسلمانچه حرفلر ایله اشلیه‌چك بر مطبعه آچارغه قرار ویره‌شلر. مطبعه ایچون لازم ماده‌لرنی زکاز ویرگانلر. تبریك ایده‌مز.

دیمك صناعتنك بعض قطره‌لری بزده‌ده کورینه باشلادی. مطبعه اشلری مسلمانلر آراسنده بخشی ترقی ایمکده‌در. کوبدن دگل قزانده ملت مطبعه‌سی آچلمش ایدی. ملت مطبعه‌سی حرفلرنیده اوزی یاصاب حاضرلیه چکدر. اشکه مطبعه‌دن باشلاق تفائل ایدیله‌چك حاللردندر. حاضر قزانده اوچ، استرخانده بر، اوفاده بر، اورنبورغده اوچ، میاسده بر مطبعه مسلمان قولنده‌در. پیتربورغده قریمده وقافقازده دخی مسلمان مطبعه لری واردر.

ایک زور مطبعه

عالمده الك زور مطبعه شمالی آمریقا مملکتنده‌در. بومطبعه‌ده دورت مکده اوچ یوزدن زیاده آدم خدمت ایتمکده‌در. مطبعه‌نك بناسی سکز ملیون روبل‌گه توشکان.

مطبعه‌ده حرفنی اوزی جیا طورغان ۱۹ ماشینا موجوددر. باصا طورغان

ماشینالرنڭ عددی ۱۱۹ در. بو ماشینالرده ۳۵۰ آدم خدمت ایتمکده‌لردر.

صناعتڭ الڭ صوڭ اشندن اولغان « روز سه‌ارد روتازی » اسملی بر باصا طورغان ماشینا وار، ساعتنده سکسان مڭ دانه پارلامینت آتچوتلرینی باصارغه الگوره‌در!!

بو مطبعه‌نڭ یللق داخودی ۱۳ ملیون روبل‌در. آدم بالاسی طرشقانینه کوره طابا بلوره. «نور.»

اداره‌ـ: الڭ عجبی شولدرکه بو قدر زور مطبعه‌گه اش قایدن تاوب بتکرالر ایکان! آمریقانڭ ترقیسنی بونڭ ایله اولچه‌مك ممکندر.

آلقتریق خاصیتلری

اوروپاده آلقتریق یاقتیسی بیگراك غیرمانیه‌ده معتبردر. ۱۹۰۱ نچی یلده اولغان حساب بوینچه غیرمانیه‌ده یلغه یوز ملیوندن زیاده کالیلنی لامپا یانغان. بتون اوروپاده دورت ملیون چاقرم برگه تیلیغراف تارتولغان.

برلین ایله زاسین شهری آراسنده ایدلگان تجربه‌گه کوره الفتریق ایله ساعتنده ایکی یوز چاقرم یر حرکت ایته‌چك تیمر یوللر یاصامق ممکن اولدیقی آڭلاشلمشدر. غرمانیه‌ده بوڭا اجتهاد ایده‌لر.

برلین ایله ژیانه آراسنده ۶۵۰- چاقرمده، برلین ایله پاریژ آراسنده ۱۰۵۰ چاقرمده تلیفون خطلری واردر.

فرانسز مارقادی اختراع ایتکان تیلیغراف پریبوری ایله ایکی تیمر چبقدن بر وقتده ۲۴ دبیش (خبر) بیرمك ممکندر. بونلر بری برینه اصلا مانع اولمیلر.

ایتالیالی مارکون تیمر چبقسز تیلیغراف اصولینی اختراع ایتدی. بو تیلیغراف روس و یاپون محاربه‌سی وقتنده تجربه ایدیلوب نتیجه‌سی بیك گوزل چقدی. مارکون اصولی ایله اوچ مڭ چاقرم قدر برگه خبر ویرمك ممکندر.

بو قدر اشلرنڭ توب منبعی کیمیا ایله حکمت طبیعیه‌در.

عجایب طبیعت

سکماوچیلك - سکماوچیلك جسملرده اولغان بر خاصیتدرکه، آنڭ سببلی بر جسم اورناشقان اورنغه شولوق وقتده

ایکنچی جسم اورناشىق ممکن اولماز . مثلا هوا ایله طولی اولغان بر اورنغه شولوق وقتده صو اورناشىق ممکن دگلدر . بر جسم ایکنچی جسم اورنینه اورناشمق تلسه ایك الك اول ایکنچی جسمنی طغزلاب آندن چغارمقی لازم اولور .

بو یازدغمز حکمت طبیعیه قاعده‌لرندن بر قاعده‌در . شمدی بز بو قاعده‌نی آلغه آلوب بر نچه سؤال وجواب یازامز :

۱ ـ صو اوستینه بر استکاننی آغزی ایله تیگز قابلاب صوگره استکاننك توبندن باصقان تقدیرده استکاننك بیك آز یرینه گنه صو کره‌در . بو نه ایچوندر ؟

بو شونك ایچوندرکه استکان ایچنده بولنوب قالغان هوا اوزی اورناشقان اورنغه صونی اورناشدرمیدر . اگر استکان آستینه قابلاب بر پروپکا کیساگی قالدرساق صوگره استکاننی نه قدر توبان باصساقده پروپکا هیچ وقت استکان توبینه اورنماز، توبان توشار .

درست استکاننی بیك قاطی باصقاچ آنك بر آز یرینه صو کره‌در ، اورناشادر . لکن بو اورناشمق آنده قالغان هوا بتکان ایچون دگلدر، بلکه آرتوق باصو سببلی هوا قصیلوب بر آز کچرایگانلکدندر .

۲ ـ صو توبینه توشوب نرسه ازلا گوچی غواصلرنك قلاقوللری دینگز توبینه قدر توشادر . اما صو آنکا طولمیدر ، بو نه ایچوندر ؟

بو شونك ایچوندرکه : قلاقول ایچنده قالغان هوا اوزی اورناشقان اورنغه صونی یبارمیدر ، شول اورنده غواص راحتلنوب اوطروب صو آستینه توشادر . مگر باصو سببلی هوا آرتوق طغزلانغنغه کوره غواص‌غه صولش آلورغه آغر اولادر . غواصنك قلاقول آستنده توشمکی پروپکانك استکان آستنده توشمکی کبیدر .

دیمك یوقاریده مذکور حکمت طبیعیه قاعده‌سندن باشلاب غواصلر فائده‌لنه‌لر .

۳ ـ بوتیلکا آغزینه یابشدریلوب قویلغان بورانکه‌غه صو کبی صیوق نرسه‌لر صالساك آقمیدر . نه ایچوندر بو؟

بو شونك ایچوندرکه بوتیلکا ایچنه بوغیلوب قالغان هوا اوزی اورنینه باشقه نرسه‌نی یبارمیدر . اگر بر طرفدن تیشوکی اولوب ، طغزلانغان هوا چغوب کیتارگه اورنی اولسه اول وقت آنکا صیوق نرسه آغادر .

توتال اصولینی تجربه

ولادیمر گوبرناسنک « ویروفکین » نام بر نمسه اوزینک ایگون ساچارلق بری اولماسه‌ده ۱۸۰۶ یلنک ایولنده بر تاغ بوینده قوملقده اورن تابوب بوبی اون، کیکلگی ایکی آرشین مقدارنده یرگه توتاللر باصاغان . قوملق یرنک قوة انباتیه‌سینی آرتدرمق ایچون بر آز بالچق قوشوب آنی کول ایله تسمید ایتکان.

۲۸ نچی ایبولک شول توتاللرگه‌عادی سیرا کلکن ایتوب ۳۵۱ دانه آرش اوراوغی اوطرتقان . اوجملر چقوب بر آز کوتارلگاچ ۶ نچی آوغوستده آنلرنی شولوق اورنلرینه هر برینی تیرانراك باطروب اوطرتقان ، اوستینه ایگونگه قوت دیرور ایچون ناوز (تیرس) صوی قویغان .

سنتابرگه قدر بو اوجملر توبلانوب نارمافلانوب شول قدر اوسکانلرکه باش قصولرندن قورقوب ۱۴ نچی سنتابرده آنلرنی چاوب آلورغه مجبور اولغان . مگر یاز باشنده اوجملر قار آستندن یخشی چقماغانلر . قش کوبی طاغ باشندن قوملر ایشولوب بو اوجملرغه زور آفات ایرشکان . کوبسی قوم آستنده قالوب چیریگانلر . باری ۱٤۰ توب اوجم ضعیف روشده‌گنه سلامت قالغان : مگر بونلر یخشی دقت ایله تربیه سایه سنده تیز توزالگانلر ــ بویغه کیتکانلر . ۳ نچی ایبونده چچك که بورلانگانلر . لکن ۱۰ نچی ایبونده داول یل کوتاریلوب قاطی یغمور یاوب باشاقلردن چچکلارنی وقتسز قویغان . شونک ایچون باشاقلرنک اوچدن بر قدرسی طولمایىنچه آچ قالغان .

۲۱ نچی ایبولده آرش اورلغان، ویروفکین جنابلری دقتلی نمسه اولغانغه کوره کولته‌لرنی هر توبدن آیرم آیرلاگان هم باشاق واورلوق حسابلرینی حسابلاب ، آغرلقلرینی اولچاب مکمل بر جدول ترتیب ایتکان. اوشبو جدولک کورساتلدگینه کوره: ۱ نچی کولته‌ده ۵۹ باشاقده ۳،۴۹۰ اورلوق ، ۲ نچی‌ده ۵۱ باشاقک ۲،۹۶۰ اورلوق ، ۳ نچی ده ۵۶ باشاقده ۳،۹۱۵ اورلوق مجموعسی ۵۹۰۶ باشاقده ۱۵۹،۰۲٤ اورلوق اولوب مجموعسینک آغرلقی اون قداق‌ده اون توقز مثقال تارتقان .

اوشبو طریقه بر مثقال آغرلقنده اولغان یوز قوق اورلوق طاغ بوینده اولغان بر قوملقک اون قداق اون توقز مثقال آغرلقنده ۱۵۹،۰۲٤ دانه اورلوق

ویرگـان . دیمك اوزی قدری ۱۱۳۵ الوش ویرگان. آغرلق حسابی ایله صاناغانده ۹۷۹ الـوش ویرگان اولادر . تجربه‌لردن معلوم اولدقینه کوره اوشبو ژیروفکین جنابلری اشلگان اشنی بر خاتون اشلی آلاچقدر . بو قدراق آغرلقنده اولغان ۱٤۰۰۰ دانه آرش بارسی یوز مربع سازین اورن آلادر . دیمك شول بر کیساك یردن بر خاتون کشی ۲۵ پود آرش آلوق ممکندر . نه قدر عجیب اش ! . . .

البته هر یرده اش بویله اولماز ، لکن بو تجربه امید ویره‌در . امکاننی بلگورنه‌در . هر یرده تجربه ایدوب کورلسه وحقیقة معلوم اولور . بو کون روسیه‌نك کوب یرلرنده بو اصول تجربه ایدلمکده‌در . هر یلده اولغان تجربه‌لرنك نتیجه‌لرنی درج ایتمك ایچون دیمچینسکی جنابلری « اوراژای » اسمنده بر لیستوك نشر ایده‌در .

ژیروفکین‌نك دیدکینه کوره آنك اورغان آرشی ایله آول خلقی اورغان آرش آراسنده کوب آیرما اولغان ، شویله که : ژیروفکین آرشینك ۵۰۰ دانه‌سی دورت مثقال ۱۲ دوله آغرلقی تارتقان ، آول خلقینك آرشلری ایسه ۵۰۰ دانه‌سی باری بر مثقال ٤۲ دولا اولغان . بونلرنك ایریلك اولاقلرنده نه قدر آیرما اولدقی بوندن آچیق معلوم اولسه کرك . ایك آزنده اورلوقه دیگان آرشنی اوشبو طریقه ساچوب یتشدرمك کوب فائده ایته‌چکدر . عموما ایگونلرنك ایریلنمکینه سبب اولاچقدر .

ژیروفکین آرشینك بعض توبلرنده ۳۲ صالام اولوب بعضیلرنده ۸۶ صالام اولغان باشاقلری چیرك آرشندن اوزونراق اولوب اورلوقلری بیك توق وبیك ایری اولغان . الڭ کچکنه توب ۶ یارم مثقال اورلوق ویرگان. ژیروفکین تربیه سی ایله تربیه ایتکانده هر توب ۶یارم مثقال ایگون ویرگان تقدیرده بیله دیساتینه‌دن آلطی یوز پود آرش آلمق ممکن اولاچقدر .

لکن شونی خاطرده طوتمق لازم درکه بو تجربه‌نك ثمره‌سی هر یرده بر تیگز کورلمگان. شونك ایچون بتون یرنی توتال اصولی ایله ساچوب محروم قالورغه یارامیدر . بونی تجربه ایدوب کورر ایچون فقط بر تاپاق یر بنه‌در ؛ الـکـگی تجربه قیلوب صوڭره اشکه باشلارغه کرك .

صابان ایگونی حقنده

دیبیونسکی رساله سنده یازادر : بنم قرمده ۱۹۰۷ سنه صابان ایگونی حقنده دخی کوچروب اوطرتمق اصولی تجربه ایدلدی. لکن بن بو اشکه صوڭ باشلادم. توناالکه اوطرتمق ۱۲ نچی مایده اولدی. صوڭدن بلدم بوز آی آلدان هرك ایكان . صوڭره بن صابان ایگونلرینی ده اوچمغه قیاس ایدوب سیراك اوطرتوب کوب بر اسراف ایتکانمن. صوڭره ۱۵ نچی ایبولده قرغه صغرلر کروب بر آز ضرر ایتکانلر اوشبو سببلر ایچون بنم تجربه مذکه نتیجه سنی قطعی حساب ایتمك ممکن دگلدر .

شولای اولسه ده تجربه دن کوب نرسه لر آڭلاندی. برنچی صولی ده بغدای و آرش کبی یخشی توپلانه ایکان مگر بونلرنك توبلانمکلرنده بر آز آیرما وار . بغدای و آرش توبدن بر نیچه صالامغه تارماقلانالار. صولی ایسه توبدن تارماقلانمایینچه بر آز اوسکان صابون برتارماق چغاروب تارماقلانا ایکان. شونك ایچون صولیلرنی سیراك اوطورتمق تیوش دگل . صالام ایله صالام آراسی یورازنا بویینه ایکی ۋیرشوك اولوب یورازنه آرقلیسنه بر ۋیرشوك اولسه تمام یتهدر. بنم ساچکان اورلوقم ۳۶ مثقال یارم آغرلقنده ایدی. کوچروب اوطرتقانده ۲۱ مربع ساژین بر آلدی. شوندن بر پوط یکرمی قداق صولی آلندی. دیمك هر اورلوق اوزی قدر ۱۶۰ الوش ایگون ویرگان. توناال آرالرینی یارنی آرشیندن آرتوق قالدرمایینچه تونالار یاصاب اول ترتالموگه یوقاریك اینولگانچه طغرراق ایدوب شاقماقلاب اوطرتقانده بر دیساتینهگه ایکی پود وایکی یارم پود صولی ساچمك ممکن اولادر. بوندن مذکور مقدارده‌غنه ایگون آلونسه‌ده دیساتینه‌دن دورت یوز پود صولی آلمق ممکن اولاچقدر. آرتوق آلنقمی‌ده قریبدر.

ایشته دیمچینسکینك یازغانی بودر. وقتی مساعد کشیلر تجربه ایدوب کوروسه‌لر وقت تیز یتهدر.

ایگوننی کوچروب اوطرتمق اصولی

ایگوننی توناالگه ساچمق ایکی تورلیدر. بری صزمق اصولی، بری کوچروب اوطرتمق دیب تعبیر ایدیلدر.

صزمق اصولی ٣ نچی نومر اقتصادده بیان ایدلگان ایدی. بونلرنڭ هر ایکسنده قرغه توتاللر یاصاب حاضرلنه‌در. توتال یاصارغه آغر اولسه توتالسزده یاریدر. مگر یول یول ایدوب لیننالاب آراده یارطی آرشین قدر بوش قالدروب بومشارتمق لازم اولادر.

کوچروپ اوطرتدق اصولی اوزی ئورلیچه‌در. لکن آراده الڭ یگلی اوشبودر: ساچو وقتی یناچ الکدن حاضرلنوب بومشارتلوب قویلغان توتاللرگه یاکه لیننالرغه شاقماق شاقماق اوچلی قازق ایله تیشوکلر تیشوب چقالر. آرش هم غدایلری ساچارگه اولسه تیشوك آرالری برسی برسندن اوچ ۋیرشوك بر افلقده صابان ایگونی ساچارگه اولسه ایکی ۋیرشوك بر افلقده اولورغه تیوش.

صوڭره هر تیشوککه بر اورلوق صالوب چقه‌لرده تیشوکلرنی قابلاتور ایچون طرناوچ ایله تیگزلاب چقه‌لر. بو ایسه ایگونی ساچو اولدی. بونی بالاچغالر بیك یخشی اشلیلر. بر کشی ١٢٠٠٠ اورلوق اوطورته آلادر.

صوڭره اوچ هفته یاکه دورت هفته‌دن صوڭ اوجملر اوسوب چغوب برنچی توبن توبنلانگاچ بونلرنی هر قایوسنی اوزی ایله بناشه بر آز کوچروب اوطورته‌لر. خدمت اینوچی توتاللر یاکه لیننالر آراسندن یوریدر. صول قولنده کچراك اوچلی بر تاباق اولادر. اوڭ قولنده اوچلی قازق اولادر. تاباق ایله اوجم یانینه یاکا تیشوك تیشه‌در. قازق ایله اوجمنی قازوب آلوب شول یاکا تیشوککه الککی‌دن بر ۋیرشوك قدر تیرانراك ایتوب اوطرتادر. کوچروب اوطرتونڭ بار حکمتی اوشبو بر ۋیرشوك قدر تیرانـگه‌راك اوطـرتوده‌در.

اگر تیشوکلر تیگزسز قالسه‌لر آنلرنی مقدمه‌گیچه طرناوچ ایله تیگزلاب چقه‌لر. بونڭ ایله کوچرمك اشی تمام اولادر.

اوشبو طریقه کوچروب اوطرتلغان ایگون تمام طازاروب قوت آلغاچ توتال آرالرندن بر مرتبه صوقه ایله صزوب توپراقلرنی ایگون توبینه قابلاتوب اوزالار. کچراك یرده کوراك ایله‌ده ممکندر. اوشبونڭ سایه‌سنده ایگون آرتوق قزدلقلرغه‌ده وبرلمیدر. قوت آلوب اوسادر.

تجربه راصخودی

اوشبو مذکور اشلر هر قایسی تجربه ایدوب کوررگه موقوفلردر. برنچی تجربه‌لر البته قیمت اولاچقدر. توتال اصولی اوزی یاڭا اش اولغانغه کوره آنڭ قوراللربده یته‌چك قدر بوقدر. اوزی تجربه‌دن آلنغان کبی قوراللری‌ده تجربه‌دن آلنه‌در. قوراللری حاضرگه بیك عادیدر. تجربه‌چی ایچون اڭ کبرا کلی قورالی اوشبودر. توتال کبڭا‌کده بر آرشین اوزونلقده بر تافطه آڭا تیشوکلر کراگنچه آرالرینی قالدروب تیشولگان اولادر. اول تیشوکلرگه صبوشلی بر قازق اول قازق آرتوق باطوب کیتماسون ایچون آڭا چامالاب تیشوکـکه آرقیلی ترالورگه ایتوب قازق قاغالار. بوقورال اڭ فائده‌لی قورالدر. تیشوکلرنی تیگز باصارغه هم آرتوق تیران ایتماسکه سبب اولادر. بوقورالنڭ قازغینی برکشی، تافطه‌سنی ایکنچی کشی، قاداغینی اوچونچی کشی اوبلاب چغارغان. اوشبو روشچه آنڭ قوراللری دائما آرتاچقدر.

کوچروب اوطرتمق اصولی ایله ماچکانده بر دیساتینه‌گه ١٤ صوم بوز مربع سازینغه ٣ صوم راصخود چغه‌در. دیه‌چنسکی‌نڭ بیانینه کوره توتال اصولنی تجربه ایله هر تورلی صنف مشغولدر. آفیسرلر، معلملر، شاکردلر هم روحانیلر تجربه ایدوب تجربه‌لرینڭ نتیجه‌لرنی بارچه‌غه معلوم ایده‌لر.

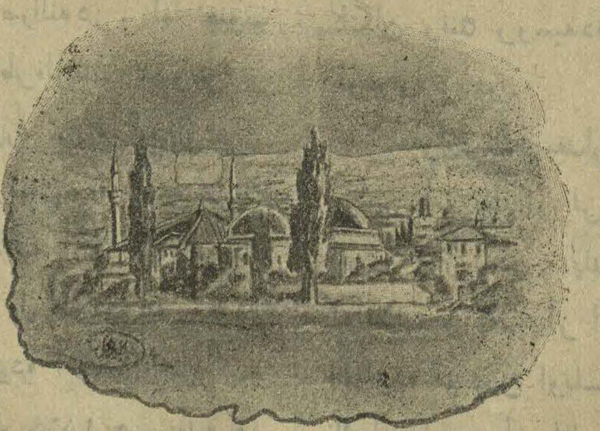

قریه حاجتلری

حیوانات آصرامق

اوی حیوانلری آصرامق قریه معیشتنده اهمیتلی بر اشدر. بر جهتدن حیوانات زراعت ایشی ایچون کرکلیدر. زراعت اشلری بزده حیوانلر ایله اشلندیکی کبی برلرده کوبراک حیوانات تیرسی ایله تسمید ایدیله در. ایکنچی جهتدن حیوانات تربیه‌سی مستقل بر صناعتدر. روسیه‌نک ایچکی طرفلرنده هم شمال طرفلرنده حیوانات یالکز زراعتکه خدمت ایچون آصراله در. اما جنوب وجنوب شرقی طرفلرنده مخصوص بر صناعت اولوق اوزره تربیه ایدیله در.

اهالینک آرتمقی و قریه معیشتینک اقتضاسی سایه‌سنده اوی حیوانلرینک مقداری یلدن یل آرتورغه تیوش ایدی. لکن بزده آنک بالعکس کیموکانی کوریله در. ۱۸٦٤ نچی یلده هر یوز کشیکه ۲۵ آت ۳۳ موکزلی حیوان اولغان ایکان، ۱۸۹۵ نچی یلده یوز کشیکه باری ۱۸ آت ۲۷ موکزلی حیوان قالغان.

بزم روسیه حیوانات تربیه‌سی طوغروسنده ایک آرتقه قالغان حکومتدر. بونی اوشبو رقملردن کورمک ممکندر. هر برمنک دیسانینه اودوبنی یرکه دانیه‌ده ۱۷۳ آت، ڤینگریه‌ده ۱۷۱ آت ایتالیاده ۱۰٤ آت طوغری کلکان وقتده روسیه‌ده یالکز ۹٤ آت طوغری کله در.

حیوانلرنک مقداری کیمومک ایله برابر آنلرنک اوزلرینک ده نچارلنقلری کوریله در. یلدن یل حیوانلر اوافلانه‌لر هم آز اورچیلر. شمالی قافقازده هم دون اوبلستلرنده اوکزلرنک اورطه‌چه آغرلقلری کوبدن دکل ۳۱ پودلر چاماسنده حساب ایدیله در

ایدی. بوکون ایسه بکرمی پود آغرلقده اولغانلرینی تابمقده مشکلدر.

روسیه‌ده آت تربیه‌سی ایله مشهور گوبرنالر جنوب شرقی گوبرنالر یدر. ادیر بلقی آصرامق صحرا طرفلرنده مشهور ایسه‌ده یخشی تربیه ایدلمیدر. آتلرنك الڭ قدرلی نوعلری و الڭ قدرلی نسللری خزینه زاودلرنده تربیه ایدله‌در.

موگزلی حیوانلرنك الڭ کوب یری شمالی قافقازدر. بوڭا باشقه دخی دون اوبلستنده استرخان، بیسساراب، هم سیبیریه‌نك بعض گوبرنالرنده کوبدر.

روسیه‌ده الڭ کوب آصرالغان حیوان قوی و صارقدر. قرق ایللی سنه مقدم قوی و صارق آصراماقده روسیه دنیا ده برنچی اورن آلمقده ایدی. مگر بو کونلرده آوستراليا، آرگینتین وباشقه حکومتلر روسیه‌نی قووب اوزدیلر. صارقلر آراسنده الڭ قدرلیسی «میرینس» آتالغان تانکارونی صارقلردر. بونلر

روسیه‌ده اون بش ملیون قدری وار در. لکن یلدن یل کیمی وارادر.

ایچکی گوبرنالرده یرلر قصانلنمق سببلی حیوان آصرامق یلدن یل کیمو گانگه کوره پتربورغ و مسکو بو کونلر ده ایتسز قالدی. بونلرده ایت بهاسی بیك کوتارلدی. آوروپای روسی بونلر غه ایت یتکره آلمایدر. ایتنی سبزبا دن آلورغه مجبوریت کوریله‌در. بو کونگه قدر پایتختلرگه سبزبادن ایت کتور مك طوغروسنده کوب مانعلر وار ایدی. اینچیلر نورلی جمعیتلر یاصاب بونلرنك بعضیلرینی بر طرف ایدرگه موفق اولدیلر. بوندن صوڭ سبزبانك حیوانات بازارلرینه و قرغز قردشلرمزنك آیاقلی ماللرینه یاڭا بر دور باشلاناچقدر. شونك ایچون بز حیوان آصرامق ادینه اهمیت ویروب بوندن صوڭ نومرلرده حیوانات تربیه سی حقنده اولغان ذاعن لرنی بازارغه قرار ویردك.

خزینه یرلرینی و کریستیانسکی بانقه آلغان یرلرنی کم صاتادر هم اجاره گه کمدن آلورغه ممکن؟

بر صاتمق هم اجاره گه ویرمك زیمله اوستراینلنی کامسیه قولنده در (پادشاه حضرتلرینك

۱۹۰۶ نچی ۲۷ نچی آوغوست فرمانی) اما کرستیانسکی بانقه آلغان یرلر کرك اودیلنی اولسون کرك مخصوص

پامیشچیکنکی اولسون زیمله اوستراینلنی کامسیه هم بانقه قارامافنده در.

(پادشاه حضرتلرینك ۱۹۰۶ نچی یل ۴ نچی مارت هم ۱۲ نچی آوغوست فرمان عالیلری).

یرنی آلو هم ساتوده اشلر کوب اولغانلقدن بانقه طرفندن آلنغان هر بر یرلر بولنوب بیرلگان «لیکؤیداتور» لر غه یعنی بانکا طرفندن قویلغان وکیل لرگه پربکازچیکلرغه بناءً بر این بر آلماق یا که صاتماق بولغان کشیلر مذکور لیکؤیداتورلرغه مراجعت ایدرگه تیوشلی بولادر.

نبندای ایمینیه ونبندای پامیشچك یری قایو لیکویداتورغه بیرلگانینی بلماك ممکندر. زیمله اوستراینلنی کامیسیه ده مخصوص شونی کیلگان کشیلرگه اینوب طورور ایچون کوبرناطور طرفندن قویلغان کشی وار. شول کشیدن صورارغه بولادر.

بانقه آلغان یرلربنی کیساك کیساك ایدوب لیکؤیداتورلرغه تاپشره در. آنلر آنی صاتولغانچه غه قدر اجاره گه بیروب طورالار.

یرنی صاتوب آلمق بولغان کشی پراشنیه بیررگه کرك زیمله اوستراینلنی کامیسیه گه یا که لیکؤیداتورغه. قایده بیرسه ده پراشنیه سی ایله برگه سیمینی اسپیسکه سی هم ایموشچستوننی اسپیسکه سی (نیچه آتی، صغری، صاپانی، صوقه سی بارلغی یازلغان کاغذ) بیریلورگه تیوشلی.

یر آلوده نیندی کشیلرگه زیمله اوستراینلنی کامیسیه یاردم ایته‌در؟

کامیسیه یاردم ایته در ایڭ اللك ترکلکی ایگون ایله بولوب سبب معیشتی ایگون ایکمك بولغان کشیلرگه هیچ بر صاصلاوبه آیرمایچه یعنی کرك کرستیان بولسون کرك میشچان بولسون اولده برده یرسز کشیلردن شول کشیلرگه یاردم ایته‌در. اگرده آلار بیرنی آریندا غه آلوب بولسه ده ساچ کانلر بولوب زراعت اسبابلری وصابان آت کبی نرسه‌لری بولغانده‌غنه.

اودیل یرلربنی ساتقانده کامیسیه مخصوص آرتوق رعایه قیلدر. مانجوریه آرمیه سنده هم فلوتده خدمت ایدوچی زاپاصنوبلرنی خصوصا مجروحلرنی. بنه یر آلوچیلرنڭ ایکی تورلی حاللرینه کامیسیه بیگراك اعتبار ایته در: برنچی یرنڭ آزلغینه اعتبار ایته در. یعنی بر

لری بیکراك آزلرنی آلده بورته‌در. ایکنچی بر آلوچینڭ زراعتگه صلاحیتلی بولوینه کله چکده حقیقی « فلاح » یعنی ایگونچی بولوینه هم اوزی ساچوب ئالئن لنورلك بولوینه اعتبار ایته در.

بر ایمبنیه گه نیچه آلوچی بولسه اولا کامیسیه نیچه درجه یاصاب هم ده صاتو اوصلاو به لرینی بیان قلوب هم اوزینڭ بیکراك کملرگه ساتارغه تلاگانینی بیان ایدوب لیکویدانورغه معلوم ایته. شوندان صوڭ لیکوِیدانورغه آلوچیلر ایله سودا قلورغه باشلی.

بر آلغانده کامیسیه آلده بورته اوشبو کشیلرنی:

ا- آز یـرلی یاکه برده یرسز بولوب شول صاتولا طورغان یرنی کوب وقتدان بیرلی آرینداغه آلوب طورغان کشیلرنی. ب- یرلری شول بر ایله چیکداش (ازانداش) بولغان آز یرلی کرستیانلرنی. ت- یاکه شول کرستیانلرنی آلار اول یرنی آلالار ایدی، معیشتنده ضرور ایکان نرسه‌نی بیرر ایچ‌ن. ث- یاکه شوندایون کرستیانلرنی آلار ایسکی یرلرینی هم یاڭا آلغان یرلرینی برگه قوشوب خوطر یاصاب اوطررغه راضی بولالار یا که یڭی آلغان یرگه ویصولکه یاصارغه راضی بولالار ایدی.

بانقه‌غه بوروچی بار کشیلر کرك اجاره بورچی کرك آتکوب بوروچی بولسون یر آلا آلمیلار. مگر الکگی بورچلرینی تولارگه اقتدارلری بارلقی اثبات قلوب تولاب بتوررگه وعده قلسه‌غنه آلا آلالر. بورچلرینی تولاب بتورگانچه بر یلدن اوچ یلغه قدر مدت ایله لیکویدانور بوندی یرلرنی اجاره گه گنه بیروب طورر. تارخانلی.

سبزوات باغچه‌سی

سبزواتنڭ یرینی یخشی دقتلب اشلامك هم یومشارتمق لازمدر. یرنی بخشیلاب یومشارتقانده سبزواتنڭ طامرلری تیران جایلوب قوریلقلرغه چداملیراق اولادر. طامرلرغه کرك قدر هوا کروب یردن کرکلی آزوقلرنی آلورغه اوڭغایراق اولادر.

سبزوات یرینی ایکی تورلی اشلامك ممکندر. بریسی توتاللر یاصاب اوطرتمق، ایکنچیسی بورازناغه اوطر

تمقدر . توتاللر بردن بوغاربراق اولغانغه کوره تیزراك بلینه‌لر هم آنلردن قار تیزراك کیته‌در. توتاللرنی بورازنا غه قاراغانده ایرته‌رك یاصاب سبزواتنی ایرته‌رك اوطرتورغه ممکن اولادر. مگر توتاللر جای کونی تیز کیبکانلکدن آنکا صو سیبه طوررغه کرك اولادر. توتاللرگه یلی وبومشاقنی باراتا طورغان قاون ، قاربوز ، قاباق، قبار، چوگوندر، کبشر وطورما کبی سبزواتنی اوطر طورغه کرکدر.

تیگز یرده قاراوزاق یاتادر شونك ایچون بورازنالرنی توتالگه قاراغا نده بر ایکی هفته صوگراق اشلانه‌در. لکن بورازنالرده یر جای کونی تیز کیمبدر . هم صالقونراق طورادر . شونك ایچون بورازنا صالقون هم یوشنی باراتا طورغان سبزوات ایچون یخشیدر . عموما ایرته اولگوروگه تیوشلی سبزواتنی توتاللرگه و صوگغه قالورغه یاری طورغانلرینی بورازناغه اوطرتمق معقولدر. کبسته‌نی ایسه یرده تویانراك بورازنالرغه اوطرتمق آرتوقدر .

توتال و بورازنالرنك شکللرینی هر یل آلشدرا تورغه کرك. بو یلغی توتاللرنی اوتکان یلغی ایسکی توتاللر گه آرقلی یاصارغه کرك. توتالنك بیوك لکی بیوك یرلرده ۲ ویرشوك، اویصو یرلرده یارتی آرشین قدر اولورغه تیوش . اوزونلغی شرقدن غربکه تابا اولغانی یخشیدر . اما طاوچق یرلرده توتال و بورازنالر هر وقت طاوغه آرقلی اولورغه تیوش .

کبسته کرانکه ، شالقان و طورما کبی سبزواتنك اورلوقلرینی قوری کوینچه ساچارگه‌ده ممکندر . لکن کوبراك وقت جبتوب ساچالر، جبتوب ساچکانده اورلوقلرنی صای تاربلکه‌گه قویوب اورلوقلر کوملگانچه صو صالوب جبتورگه کرك . جبتونك مقداری قبار صالات و بورچاق ایچون بر تاولك ؛ صوغان ۲ یارم تاولك. کبشر ۳ تاولك چوگوندر ٤ تاولك و قاربوز ایچون ۵ تاولکدن آرتوق اولماسقه کرك . آرتوق جبتکانده سبزوات ناچار اوسه در. اورلوقلر چریدر . صونی هر کون آلشدررغه تیوش. اوزاق جبتورایچون قار صوی استعمال ایتمك یخشیدر .

جبتوب ساچلگان اورلوقلرنی ساچکان یری قوری اولسه اول وقتلر ده صو سیبه توررغه و یرنی یووش طوتارغه کرك اوله‌در .

قبار، قاربوز، قاون و قاباق کبی سبزواتنك اورلوقلرینی اوردروب هم ساچیله‌در . اورلوقنی آپیلکه یاکه قوم ایله توترلغان یاشچککه صالوب پیچ اوستی کبی یلی یرگه قویوب اوردرو گه کرك. چوپراك یاکه موککه صالوب اوردرو ضرورلیدر .

تیشلوب چقغان سبزواتنی کچکنه بازلرغه یاکه طوغری بورازناغه اوطرتله‌در . بازغه اوطرتقانده اوچلی قازق ایله یرنی تیشکالاب کچکنه بازلر یاصالور. صوڭره ، صول قول ایله سبزوات اولنیڭ صابندن طوتوب صاقلانوبغنه بازغه توشروب اوطرتله‌در. تامرینه قول تیدرمازگه کرک . اوڭ قول ایله بازنڭ تیره‌سنده اولغان یومشاق توپراقلرنی بازغه قویلور . صوڭره تیره‌ء یاغینی باصقالاب صو سیبرگه چوقورلر یاصالور.

بورازناغه اوطرتقانده سبزواتنی بورازنانڭ استیناسینه تزوب چغالر. صوڭره یاننده صوقا ایله یورتوب ایکنچی بورازنا یاصیلر. اولگی بورازنا کومله در. صوقا آرتوندن بر کشی سبزواتنی تیگزلب صو سیبارگه توپلارینه چوقرلر یاصاب باردر .

قیاری بورازنانڭ چوقرینه بازلر یاصاب اوطرته‌لر هم ایرته‌گی قراولردن بورازنا اوستینه صالام قاپلاب صاقلیلر . بعض وقتده سبزواتنی رازسادالردن آلوب بر یرگه اوطرتدقدن صوڭ بر قدر وقت اوتکاچ آندن آلوب اورتادافی قالون تامرنڭ اوچینی اوچدن بری قدرینی ترناق ایله اوزوب آلالرده ایکنچی یرگه کوچروب سیراگاینوب اوطرته‌لر . بویله کوچروب اوطرتمق سببلی سبزوات قوتلی اوسه و یخشی یمش ویره‌در . مگر کیشر ، شالقان ، چوگوندر، طورما و کرانکه کبی تامری آش اوله طورغان سبزواتنڭ تامرلرینی اوزارگه یارامیدر. بویله تامرنی اوزوب کوچروب اوطرتونی سبزاوات اولنی ییك یاش وقتده کبچ ایله یاکه کوله‌گه‌لی کونده اشلارگه کرکدر هم اولگی کونلرده صونی کوب سیبارگه تیوشدر .

« م . ع . شاهزاده »

جزئی معلومات

کرستیاندن باشقه خلق‌غه باشقرد یرلرینی صاتوب آلورغه یاکه آرینداغه آلورغه رخصت یوقدر . کرستیانگه‌ده ایر جان باشینه اون بش دیساتینه دن آرتوق باشقرد یرینی صاتوب آلمق ممنوعدر. آرینداغه آلغان اوطز دیساتینه‌دن آرتق آلمق ممنوعدر. (۱۸۹۸ سنه‌قانونی)

بورط یرنی اون ایکی یلدن آرتوقغه اجاره‌گه بیرو یاکه باشقه بر کشی‌نڭ تصرفینه بیرو قانونده کورسانلگان ماده لردن باشقه‌ده ممنوعدر. (+نوم ۱ نچی جزء ۱۶۹۲ - ۱۶۹۴ ماده)

— براوگه ویرلگان داوٓبرننستنی بتورمك طوغروسنده پراشینیه آقروٓنی صودغه ویربلورگه تیوشلی . آکروٓنی صود بونی تیوشلی روشچه اعلان ایده چکدر . وکیل اوزینه ویرلگان داویرننستنی خواجه‌سینه کیری قایتـارودن تارتونسه خواجه پالینسه‌گه یا که گوبیرنسکی پراولینیه‌غه مراجعت ایـدرگه حقلیدر . بوڭا باشقه دخی خواجه داورننستنی بتورگانلکینی تیوشلی اورنلرینه اوزیده معلوم ایتـارگه تیوشدر . داویرننستنڭ قوتیغی تمام بتورگانلکینی تیوشلی روشنچه خواجه اعلان ایتکانچه گه قدر وکیلنڭ اشلگان هر بر اشلری زاقوننی حساب ایدیلوب خواجه‌غه لازم اولاچقدر . وکیل اوزینه ویرلـگان داویرننستنڭ خواجه‌سی طرفندن بتورلگانلکینی بلسه‌ده باشقه‌لر بلماینچه آنڭ ایله اش قلسه‌لر اشلری زاقوننی حساب ایدیلوب خواجه‌غه لازم اولور . (+ تورم ۱ نچی جزء ۲۳۳۱ — ۲۳۳٤ ماده) .

— پاسپورط اوستافینڭ ۲۰۲ ماده سینه کوره یورسلیم (قدوس) که مبارك اورنلرغه زیارت ایچون بارغان کشیلردن زاغرانیچنی پاسپورط ایچون بالگز بلانکه باصقان حقی یعنی ایللی تین گمش آلونه‌در . مگر بو پاسپورطلر مخصوص شهرلردنگنه ویریـلدر . حاجیلرنڭ بعضیلری ادارگه مکتوبلر یازوب بو ماده‌لرنی حاجیلرگه‌ده تعمیـم ایتمکنی حکومتدن صورارغه معقول کوره‌لر .

— ایر کشی خاتونی قولندن صبی بالالرینی اوزینه آلورغه تلاسه آکروٓنی صودغه مراجعت ایتمـك لازمدر . (سیناتنڭ ۱۸۹۵ نچی یل ٤٤ نومر قراری)

— نادیل یرلری اوکریپیت ایدلگاننڭ صوڭنده خواجه‌سینـڭ خصوصی کشیلرگه بولغـان یورچی ایچون صاتلمیدر .

سیناتنڭ ۱۸۷٦ نچی یل ۲۵۴ نومرلی بیانینه بناءً بر ایمینیه‌نی برگه قوشیلوب صاتوب آلغان کشیلر هر قایسی آنی تقسیم ایدرگه صوراب صودغه مراجعت ایدرگه حقلیدر .

احوالات عمومیه

خطبه مسئله سی

ایک وقتسز قوزغاتولغان مسئله‌لرنک بریده خطبه مسئله سی در. بعضیلر جمعه وعیدلرده خطبه‌نی تاتارچه اوقورغه کرک دیلر. بعضیلر عربچه اوقومق لازم دیلر. هر ایکی طرف کوب کاغدلر اسراف ایتدیلر لکن بر نتیجه‌ده چقغانی یوقدر.

فکر عاجزانه‌مزچه خطبه‌لر بو کونگه قدر نچوک کلمش ایسه شول کوینچه وارغانی یخشیدر. بورون زماننک کوب اشلری واردر که کوب سرلرنی وکوب حکمتلرنی شاملدر. آنلرنی تیکشروب میدانغه چقارماینچه طوروب آنی اوزگارتورگه طوتنمق اصلا مناسب اش دگلدر.

عصر سعادتدن بیرلو کیلگان مسیونیرلر مسلمانلر آراسندن عرب لسانینی چقارمق طوغروسنده کوب اجتهادلر ایتمشلردر. بوده عرب لسانینک مسلمانلرغه ایتکان خدمتی پک الوغ اولغان ایچوندر. عرب لسانی بر یوزنک اولغان بتون مسلمانلرنک لسان جامعه‌لریدر. بو لسان آرقاسنده شرق مسلمانلری عرب مسلمانلری ایله شمال مسلمانلری جنوب مسلمانلری ایله سویلشه آلالر. فقط مع التأسف عرب لغتینی لایقنچه نشر ایدرگه زمانمزده هیچ بر تورلی تشبثلر کورلمیدر. بزم بابالرمز بو بابده کوب اجتهادلر صرف ایتکانلر. عرب، ترک، تاتار، قرغز، باشقرد، ترکمن، تارانچه، دونگان، ازبک وصارت منبرلرنده عربچه وعظلر سویلانمک درجه‌سینه اشنی کتورگانلر. مع التأسف آنلرنک اخلافلری بو الوغ آغر خدمتنک قدرینی تقدیر ایتمیلر. بابالرینک جان وتنلری ایله اجتهاد ایدوب کوب یللر ایچنده وجودکه کتورگان اشلرینی بر لحظه‌ده یوقغه چقارمقچی اولالر.

تاتار ، قرغز ، صارت وغیرلر آراسنده عرب لسانینی چقارمق بگل بر اشدر. لکن حاجت اولغاننی قبول ایتمك مشکل اولاچقدر. عرب لسانینك آرادن چقوی ایل مسلمانلر ایکی بای ادبیاتدن محروم اولاچقلردر. دنیانك ایکی زور قسمی ایل مناسبتلری اوزیله چکدر.

خطبه‌نك تاتارچه اولمقینك مدنیت وترقی ایل هیچ بر مناسبتی یوقدر. تاتارلغتی ایل فصیح سویلاب آڭلاتا بلوچی امام افندیلر وار ایسه آنلر ایچون منبرلر هر وقت آچیقدر. بیور سونلر دینی ودنیاوی فائده کتوره چك سوزلرنی دائما سویلاسونلر. لکن بو کون عربی خطبه‌لرنك بزلرگه اولان وعظی کوب امام افندیلرنك وعظلرندن اهمیتلی در هم مؤثردر.

عربچه اوقولغان خطبه‌لر لسان حال ایل بزگه دیورلر: «ای مسلمانلر، سزلرنگ برلغت جامعه‌گز واردر. سز بارچه‌گز آنی بلورگه تیوشدر. اوزگز بلماڭز ایسه بالالرگزنی اوگراتوگز یوقسه کوب سعادتدن محروم قالاچقسگز. حاضر سز امام افندینك دیدیکنی آڭلاما بنچه اوطور ایسه‌گز بلوگزگه عیب اوزگزده در. نه ایچون لسان جامعه‌گزنی اوگرانمادگز؟ اوگرانورگه نه ایچون طرشمادگز سز بو کون امامگزنك دیدیکینی آڭلامقدن محروم اولدقگز کبی ربگزنك سزگه نه دید یکینی ترجمانسز آڭلامقدن دخی محروم‌سگز تنزلگزنك باش سببی بودر» دیور. حقیقتده دوشنگان ذاتلر بو وعظنی بشقه هیچ تورلی وعظ ایل آلشدرمازلر دیه ظن ایده‌مز.

ناشر ومحرری: محمدفاتح مرتضین.

اعلان

۱۹۰۹ اسنه ایچون ادبی ، سیاسی ، فنی

«ترجمان»

غزته‌سنه آبونه دفتری آچقدر.

سنه‌لك بدلی ٤ روبله

یارم سنه‌لك ۲ روبله

اوچ آیلق ۱ روبله ۲۰ کاپك

آدرس:

Бахчисарай, Тавр. губ. ред. „Терджиманъ„

Типо-лит. Т-ва Каримовъ, Хусаиновъ и Ко. Оренбургъ.

«کریموف، حسینوف و شرکاسی» نڭ پاراوای مطبعه‌سی اورنبورغده.